

Lars Nielsen (1837 – 1904)

Soldat i 1864-krigen

Erindringsmedalje for deltagelse i 1864-krigen.

Den dansk – tyske Krig 1864.

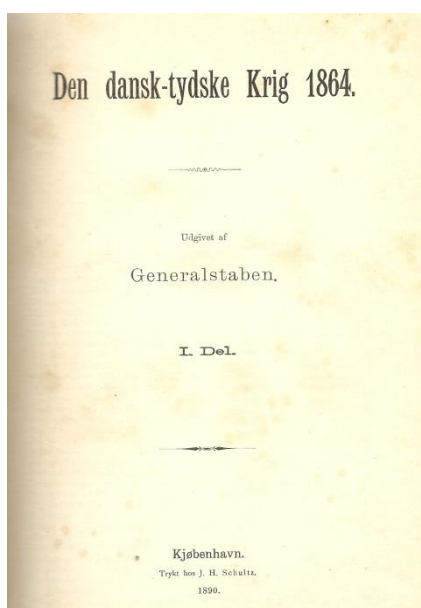
Den dansk – tyske krig 1864 – oftest blot benævnt ”**1864-krigen**” forbindes fortrinsvis med ”Tilbagetoget fra Dannevirke”, ”Stormen på Dybbøl” og ”Kampen på Als”. Krigshandlingerne var dog langt mere omfattende end de nævnte episoder. Næsten alle danske familier har aner – nære eller fjernere – som deltog i krigen. Disse kan spores enten i tabslisterne eller blandt ansøgningskemaerne om tildeling af en erindringsmedalje for deltagelse i 1864-krigen.

Dette skrift omhandler min tipoldefars bror, **Lars Nielsen**, født den 9. januar 1837 i Hygind, Husby sogn.

I 1890 udkom et stort 3-binds værk (*ca. 1450 sider*), ”**Den dansk-tydske Krig 1864**”, der indeholder Generalstabens redegørelse for optakten til, selve krigsforløbet og fredsslutningen. Værket gengiver i kronologisk rækkefølge den danske hærs organisation, operationer samt de bagvedliggende strategiske dispositioner.

Ved en gennemgang af værket har jeg forsøgt at klarlægge omstændighederne for den ovenfor nævnte person, **Lars Nielsens**, krigsdeltagelse.

For overblikkets skyld har jeg fundet det nødvendigt – i en meget komprimeret form – at beskrive perioder i krigens forløb.

Værkets titelblad – Den dansk-tydske Krig 1864 – Udgivet af generalstabens 1890.

Lars Nielsen:

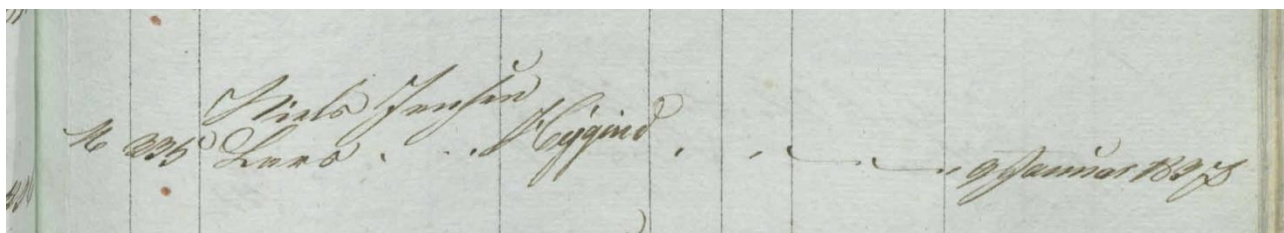
Lars Nielsen er født den 9. januar 1837 i Hygind, Husby sogn, Vends Herred, Odense amt. Han er søn af husmand og smed **Niels Jensen** og hustru **Ane Marie Jørgensdatter**, gift den 2. maj 1818 i Husby Kirke. Ægteparret får i alt 9 børn i perioden 1821 til 1842, hvoraf **Lars Nielsen** er nr. 7 i rækken.

Min relation til Lars Nielsen:

Leif Andersen >> Mary Sofie Andersen, født Nielsen >> Peter Knud Nielsen >> Niels Peter Nielsen
mig *min mor* *hendes far* *hans far*

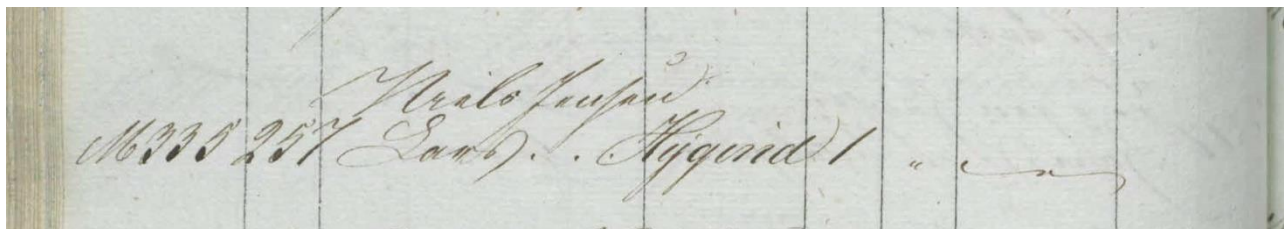
>> Knud Nielsen >> Lars Nielsen
hans far *hans bror*

Lars Nielsen blev – som reglerne foreskrev – indskrevet i lægdsrullen straks efter fødslen i 1837. Datidens praksis var dog, at det var faderen, der blev indskrevet med sin fødte søn.

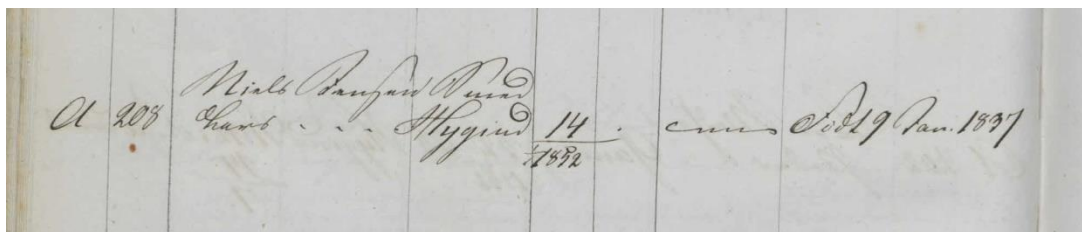
Lægdsrullenotat, tilgangsrulle Odense amt, lægd 92 Husby. Niels Jensen med sønnen, Lars, løbenummer 335, født i Hygind.

I 1838 figurerer han desuden i Hovedrullen for Odense amt, lægd 92.

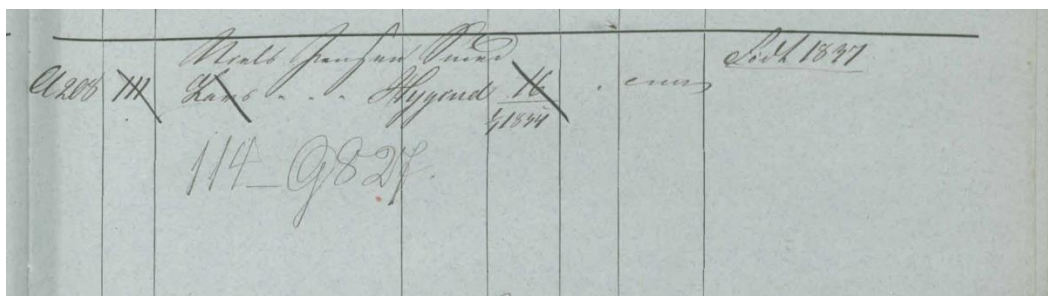
Hovedrullenotat 1838. I rullerne betegnes årstal med bogstaver. M er lig 1837, hvor Lars Niensens løbenummer var 335. I hovedrullen har han nu fået løbenummer 257.

I forbindelse med Grundloven af 1848 ændredes kriterierne for indskrivning i lægdsrullen. Alle indskrevne, der ikke var fyldt 14 år, blev slettet og gen-indskrevet ved det fyldte 14. år (efter konfirmationen).

Lars Nielsen gen-indskrevet i tilgangslisten Odense amt år A = 1851, lægd 92, Husby. Løbenummer 208. Alder 14 år.

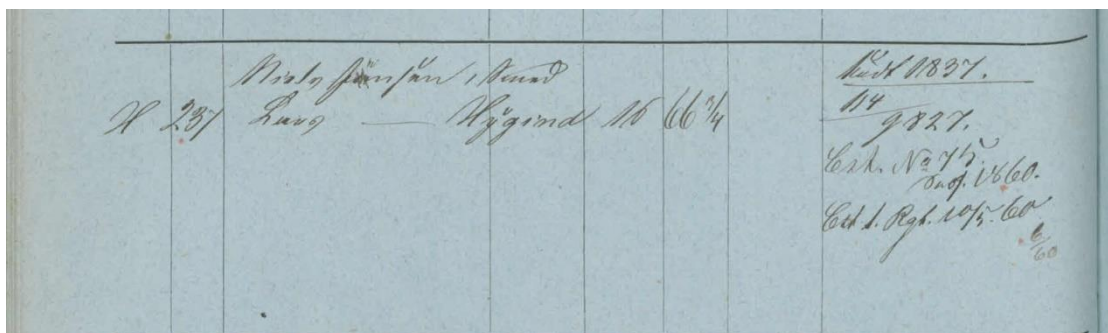
Han indskrives nu i Hovedrullen, Odense amt i 1854.

Hovedrulle, Odense amt 1854, lægd 92, Husby. Påskrevet bemærkning: 114- G827. Han er flyttet til lægd 114 (Assens) med løbenummer 827. G = 1857.

Løbe-Nr.		Fædrenes og Sønnernes Navne.	Sønnernes Fødested.	Fødselsaar eller, hvis dette ikke vises, Lægdsrulleaaret.	Hvide Tommer.	Opholdssted.	Lægds Nr. 114
Gangs mælt.	Nyt.						Bemærkninger.
		Niels Jørgen Nielsen	Husby	1837			Lægd 114 92/111

Tilgangsruille, Odense amt 1857, lægd 114, Assens. Påskrevet bemærkning: 92 – H237. Han flytter retur til lægd 92 (Husby) år H = 1858, løbenummer 237.

Tilgangsliste Odense amt 1858, lægd 92 Husby. H = år 1858. Fra lægd 114 år G = 1857 løbenummer 827. Udskrevet som constabel No. 75 til 1. Regiment 10/5 1860.

Lars Nielsens far, **Niels Jensen**, dør i 1851. Ved folketællingen den 1. februar 1860 bor han (som den eneste af 8 søskende) hos moderen, **Ane Cathrine Jørgensdatter**, i Husby. Hun er angivet som "aftægtskone", **Lars Nielsen** er angivet som "**Skræder**". Som det fremgår af ovenstående lægdsrullenotits påbegynder han sin militære tjeneste den 10. maj 1860 ved artilleriet.

Danske soldater fra et artilleriregiment.

Den danske hær var ifølge plan af 1842 organiseret således:

- 1. En generalstab**
- 2. Et Ingeniurkorps**
- 3. En Brigade Artilleri**
- 4. 3 Brigader Kavaleri**
- 5. 4 Brigader Infanteri**

Lars Nielsen blev den 10/5 1860 indkaldt som constabel (menig) ved

1. Artilleriregiment. Sandsynligvis efter en tid på "rekrutskolen" blev han tilknyttet **5. Bateria.**

Artilleriregimentet bestod ifølge planen af 4 bespændte og 2 ubespændte 6 Pd.'s kjørende Batterier, 2 ubespændte 12 Pd.'s Fodbatterier (hvert Bateria på 6 Kugle- og 2 Granatkanoner) samt en Underofficerselevskole.

Hele Artilleribrigaden bestod i øvrigt af 3.352 hoveder, fordelt med 87 Officerer, 225 Underofficerer, 38 Spillemænd, 2.892 Underkorporaler- og Menige, 13 Mellemstabsbetjente, 10 Officianter, 14 Understabsbetjente og 73 Haandværkere.

Novemberforfatningen af 1863 stillede Danmark i en særdeles ugunstig situation i forhold til de europæiske stormagter, der alle var enige om, at den danske stat havde overtrådt de efter 3-års krigen (1848-50) opstillede betingelser for den fremtidige status mellem Danmark og hertugdømmerne.

I slutningen af november og begyndelsen af december blev den danske hær mobiliseret med henblik på, at et krigsudbrud sandsynligvis var uundgåeligt.

Artilleriet blev forstærket med èt Bateria yderligere (13. Bateria).

6 af Batterierne, bl. a. 5. Bateria (hvor Lars Nielsen indgik) blev ny-udrustet med 4 Pd.'s kanoner.

De tilhørende køretøjer bestod af:

8 sexspændige kanoner

8 sexspændige linieammunitionsvogne

1 firspændig reserveaffutage (*understel til kanon*)

3 firspændige lukkede rekvisitvogne

1 sexspænding smedevogn

2 tospændige færdselsvogne

I alt 24 køretøjer med 124 trækheste samt 10 reserveheste.

Et samlet granatkanonbatteri bestod derefter af i alt 1. Kaptain, 2 Lieutnanter, 1 Kommandersergent, 1 Fourer, 5 andre Linieunderofficerer, 2 Reservekorporaler, 2 Trompetere, 20 Underkorporaler og 155 Menige.

Samlet: 189 kombattanter

29 nonkombattanter

179 heste

24 køretøjer

I henhold til en kundgørelse for armeen af 25de december 1863 blev hæren nu organiseret i 4 Divisioner.

I januar 1864 fortsattes hærens mobilisering. Artilleriet skulle fordeles med 2 feltbatterier til henholdsvis 1., 2. og 3. Division og 1 feltbatteri (5. – med Lars Nielsen) til 4. Division. Fordelingen blev i løbet af krigen dog ofte ændret.

5. Batteri, som var underlagt kavalleridivisionen, (4. Division), ankom til Als fra København den 27. december. Ifølge Batteriets rapport manglede det adskillige af det ellers angivne antal mandskabsposter, ligesom hestebestandens antal var langt under det påkrævede. Ifølge rapporten medbragtes kun 45 heste. Den 30. december modtoges yderligere 110 og den 27. januar endnu 25. De modtagne heste var gennemsnitlig middelmådige dyr, hvoraf 10 straks indstilledes til kassation. De sidst modtagne heste blev endvidere beskrevet som ”meget tarvelige”.

Den 1. februar begyndte de tyske tropper en fremrykning nordpå, hvilket resulterede i, at den danske hær besatte Dannevirkestillingen samme dag om aftenen.

Den 2. februar kom det til flere træfninger med fjenden, bl. a. ved Mysunde.

5. Batteri ankom i løbet af dagen efter en anstrengende march og i en mangelfuld og udmattet tilstand. Batteriet indrykkede i Nybøl og Bjerent for at tilslutte sig 4. Division.

Den 3. februar fortsatte kampene ved Selk og Jagel, og den danske hær syntes meget trængt.

Om aftenen den 4. februar indkaldte hærens øvertsbefalende, General de Meza, derfor til krigsråd, hvor de forsamlede officerer besluttede, at hæren skulle foretage en tilbagetrækning fra Dannevirke på trods af de direkte modsatte direktiver fra København.

Tilbagetrækningen påbegyndtes den 6. februar. 4. Divisions hovedstyrke skulle følge en rute over Skovby, Friederichsaue, Bollingsted, Eggebæk til Hanved (*nuværende Handewitt*) og skulle gå i kantonnement (privat indkvartering i områdets gårde og huse) mellem Hanved og Bov. 7. Regiment og 5. Batteri skulle følge Divisionen.

Den danske hær fortsatte tilbagetoget nordover. I løbet af formiddagen den 6. februar var hovedstyrken af hærens afdelinger nået til Flensborg-området.

4. Division (med 5. Batteri) lå i Kantonnement i og omkring Hanved.

Ordren til hæren var, at områderne omkring Flensborg skulle forlades den 7. februar. 4. Division skulle indtage stilling ved Skæferhus, fordi fjenden havde vist ikke ringe styrke på vejene syd for Flensborg. Hvis fjenden ikke angreb, skulle man afmarchere næste morgen. Ordren blev imidlertid ændret til, at 4. Division skulle gå sydpå ad sin operationslinie og handle efter omstændighederne.

Om aftenen den 7. februar udgik den endelige disposition for afmarchen fra Flensborg. 4. Division skulle marchere med 7. Regiment og 5. Batteri (som indtil videre skulle udgøre et selvstændigt korps) ad Oxevejen og Chausseen (brostensbelagt vej) nordpå mod Nørrejyllands grænse.

Den 8. februar var divisionen nået til egnene vest for Åbenrå, medens hærens hovedstyrke havde nået Dybbølstillingen på Als. 4. Division skulle fortsætte sin anstrengende march nordpå, og man formodede, at dette kunne ske uden at blive antastet af fjenden.

Om eftermiddagen ankom styrken til Haderslev, hvor civiløvrigheden var blevet anmodet om at sørge for bispisning samt stille vogne til rådighed for den videre transport. Hele Divisionen var efter de udståede anstrengelser som følge af vejrets barskhed og det glatte føre overordentlig udmattet, hvorfor kommandørerne erklærede tropperne for ukampdygtige. Da man imidlertid ikke havde sikre informationer om den forfølgende fjende, lød beslutningen på, at man samme aften skulle fortsætte mod Kolding, og at opholdet i Haderslev ikke skulle være af længere varighed end nødvendigt til mandskabets bispisning og fodring af hestene.

5. Batteri skulle sammen med andre styrker afgå af chausseen mod Kolding. Mørke og det stærke snefog forøgede besværlighederne ved den stærkt forcerede march.

Ved ankomsten næste morgen til Kolding var tropperne yderst udmattede og lagdes derfor i kvarter.

Om formiddagen telegraferede Divisionen til Overkommandoen, at man var ankommet til Kolding – ingen fjende observeret – Divisionen meget medtaget og er i ukampdygtig stand – afventer nærmere ordre.

Overkommandoen udsendte senere følgende direktiv, - at 4. Division skulle holde den jyske grænse (ved Kongeåen) besat, så vidt kræfterne tillod det.

I tilfælde af fjendtligt angreb skulle 4. Division fortsætte mod det nordlige Jylland. Divisionens opgave ville være at yde fjenden så megen modstand, som forholdene tilstedede, for at hindre fjenden i - med en ubetydelig styrke - at udbrede sig over hele landet.

I et tysk memoire af 13. januar 1864 opridses hovedtrækkene i operationsplanen for krigen mod Danmark. Af indholdet kan nævnes:

”Hovedvanskeligheden i en krig mod Danmark består deri, at end ikke erobringen af hele det danske fastland fører til en definitiv afslutning af krigen. Øerne og frem for alt regeringens sæde ere utilgængelige for os, saa længe vor Flaade ikke formaar at tage kampen op mod den danske. Okkupationen af den jyske halvø maa være blivende, hvis den skal tvinge Kabinettet i Kjøbenhavn til Eftergivenhed. Det egentlige Operationsobjekt i denne krig er derfor den danske hær.”

Den 12. februar rykkede danske styrker med bl. a. 5. Batteri i stilling omkring Kolding, halvdelen af Batteriet med kanoner ved Hvidsminde og Nørre Bjert, den anden halvdel ved Viuf.

Store dele af hæren var under omorganisering, da krigen brød ud. 5. Batteri manglede således 50 mand og fik ydermere ordre til at permitterede (*hjemsende*) den del af mandskabet, der var holstenere.

Divisionens ledelse foreslog, at 5. Batteri skulle disloceres (*overflyttes*) til Fyn enten fra Snoghøj eller Århus, og ledelsen udbad sig meddelelse om, hvad dens egentlige opgave ville være, når fjenden trængte op i Jylland.

Den 18. februar planlægger fjenden en besættelse af Kolding. Fra kl. 6 morgen var 4. Division i alarmstilling og indledte en tilbagetrækning mod Vejle i en østlig og en vestlig kolonne. Her gik man i kantonnement med fremskudte forposter til observation.

Preussen og Østrig førte lange forhandlinger (en del uenighed) om den videre indrykning i Jylland, hvilket kunne have været særdeles værdifuldt for Divisionen i Vejle-området, der stadig fremstod som en uorganiseret styrke, men Divisionen måtte hele tiden holde sig kampberedt, da man ikke vidste, hvad det næste øjeblik ville bringe.

For at styrke fæstningen i Fredericia blev styrker overført dertil. 4. Divisions general, Hegermann, fik dog gennemtruffet, at Divisionen ikke burde mindskes yderligere, da den i givet fald ikke ville være i stand til at udføre den påtænkte opgave.

½ 5. Batteri blev nu tilsluttet 1. Kavaleribrigade og ½ 5. Batteri tilsluttedes 2. Kavaleribrigade.

Den 8. marts 1864 kom det til voldsomme kampe ved Vejle. ½ 5. Batteri var reserve for første linje af Vejle-Greis-afsnittet, mens ½ 5. Batteri opererede på højre fløj mod sikring af en omgående bevægelse fra fjenden.

Kampene resulterede i, at fjendens overmagt var for stor, hvorfor de danske styrker måtte trække sig tilbage mod Horsensområdet, hvor man om formiddagen besatte Horsensstillingen nord for Bygholm Å. Her gik man i kantonnement, men planen var, at man næste dag skulle fortsætte til Århus.

Sidst på dagen fremkom meldinger om, at fjenden med stor styrke stod omkring Vejle og rykkede frem mod Horsens.

Den danske hærs opbrud skulle finde sted kl. 1 nat i skjul af forpostmaskering indtil kl. 4 morgen. Styrkerne rykkede af forskellige ruter mod Aarhus. I løbet af dagen nåede man en stilling bag Skanderborg-søerne.

Den 11. marts indløb efterretninger om, at fjenden stod med 30.000 mand i Jylland, hvoraf ca. 10.000 antoges at stå i og nord for Vejle. Senere på dagen fulgte efterretninger om, at Horsens var blevet besat.

En fortsættelse af den langsomme retræte mod nord lod befrygte, at Divisionen under skarp forfølgning ville blive trængt op mod Limfjorden. Derfor blev det besluttet at foretage den videre retræte så hurtigt og så skjult som muligt for at vinde et par dages forspring, således at man i ro og mag kunne foretage en overgang over Limfjorden. Man foretog tilbagetoget i divergerende retninger for at vildlede fjenden

Den 12. marts bevægede 4. Division sig mod Skive-Viborg-området, nogle afdelinger med tog fra Langå, andre til fods.

Den 13. marts var det planen at begynde overførslen til Mors, men en stærk storm forhindrede – efter at en båd var gået under – al videre overfart. Dette betød, at Divisionen kunne blive tvunget til at optage en kamp ved Skive med Sallingsund i ryggen – en kamp mod en overlegen modstander under de mest ugunstige forhold. I løbet af dagen den 14. marts indløb en masse efterretninger om fjendens bevægelser. De seneste tydede på, at fjenden for en stund havde stoppet sin fremtrængen mod nord i Jylland.

Vejrliget forhindrede stadig enhver overførsel over Sallingsund. Stormen udviklede sig til en orkan, og Divisionen befandt sig nu i den situation, at man kunne blive angrebet af en stærkere fjende i fronten og med et vandløb, der ikke kunne passeres, i ryggen.

I løbet af dagen den 15. marts fik Divisionen det indtryk, at en overførsel til Mors måske ikke længere var nødvendig. Der indløb nemlig efterretninger om, at fjenden havde påbegyndt en tilbagetrækning sydpå foreløbig til Horsens-området. Næste dag lagde stormen sig, og flere skibe nåede efterhånden frem til overgangsstedet, hvorpå transporten indledtes. Problematikken var nu, om overførslen skulle suspenderes på grund af fjendens tilbagetrækning – eller fortsættes.

Den 17. marts blev overførslen dog tilendebragt med undtagelse af forposter foran Skive. Tropperne gik i kantonnement – 5. Batteri i landsbyen Tødse på det østlige Mors. 5. og 7. Batteris opgave skulle være at forsvare øen mod eventuelle landgange. Valget af Mors som hovedretrætepunkt skyldtes den betragtning, at øen var forholdsvis let at bevogte og forsvare, hvorfor styrken her kunne udhvile og organisere sig bedre end på en hvilken som helst anden lokation nord for Limfjorden, hvor der var en lang og udstrakt kystlinje at forsvare.

Divisionen på Mors fik den 28. marts en opfordring fra Overkommandoen om at gøre klar til en fremrykning ned gennem Jylland. Divisionen blev om-organiseret, hvilket betød, at hele 5. Batteri blev underlagt 1. Kavaleribrigade. Denne overførtes den 3. april og marcherede til kantonnement ved Skive – videre næste dag til Viborg og den 6. april til Højbjerg-Hørup-området (mellem Viborg og Silkeborg). Den 7. april rykkede man videre mod Silkeborg. Man opererede bl. a. med planer om, at komme styrkerne i Dybbølstillingen til undsætning ved at foretage et angreb i ryggen på

fjendens stillinger foran Dybbølstillingen. Denne mulighed blev imidlertid overhalet af udviklingen i Dybbøl, hvor fjenden overmandede den danske hær.

Den 10. april havde 1. Kavaleribrigade (med 5. Batteri) opslået stabskvarter i Silkeborg, og man forblev i området de næste 2 uger.

Fjenden genoptog sin fremrykning nordpå i Jylland, hvilket tvang de danske styrker til endnu en retræte.

1. Kavaleribrigade skulle returnere til Mors, mens de øvrige styrker spredtes til samtlige overgangssteder over Limfjorden. 1. Kavaleribrigade indtog om formiddagen et kantonnement ved Daubjerg. Tilbagetoget gik over Skive til Sallingsund, hvor overførslen fandt sted den 25. april. Foruden mandskabet blev 1400 heste, 8 kanoner, trainvogne m.v. overført ved Sallingsund.

I dagene indtil den 2. maj organiseredes 3 grupper til forsvar af det jyske område nord for Limfjorden. ½ 5. Batteri deltog i forsvarsstyrken på højre fod, mens den anden halvdel af 5. Batteri deltog i centrum.

I dagene 4. – 8. maj ankom forstærkninger med henblik på at styrke forsvaret af landsdelen samt åbne mulighed for, hvis gunstige lejligheder var til stede, at iværksætte offensive bevægelser mod fjenden.

Der verserede nu rygter om en snarlig forestående våbenhvile, hvorfor det ville være af stor betydning – inden dens ikrafttrædelse – at komme i besiddelse af jysk territorium i størst muligt omfang, men allerede den 10. maj indløb en telegrafisk meddelelse om, at en våbenhvileaftale var indgået med virkning fra den 12. maj og en måned fremad.

Henimod slutningen af den aftalte periode opstod en mindre stridighed om fortolkningen af våbenhvilens længde. Skulle den vare 4 uger eller en måned ?

Den 10. juni indløb imidlertid en meddelelse om, at våbenhvilen var forlænget til den 25. juni.

I våbenhvileperioden udarbejdedes planen for den videre krigsførelse, når krigshandlingerne blev genoptaget. De gik i hovedsagen ud på, at sikre besiddelsen af Fyn ved en tilstrækkelig stærk troppstyrke, idet overkommandoen anså øen for værende af stor strategisk betydning.

5. Batteri blev i maj forsynet med nye piecer (*kanoner*). I stedet for skyts af forskellig kaliber, blev batteriet nu forsynet udelukkende med 4 Pd`'s riflede batterier.

For at opfylde ovennævnte mål (*sikring af Fyn*), skulle styrken nord for Limfjorden reduceres kraftigt. De fleste styrker, bl. a. 5. Bateria skulle overføres til Fyn fra Frederikshavn i dagene 2. – 4. juli.

Allerede den 7. juli besluttedes det, at de resterende tropper fra Nordjylland også skulle overflyttes til Fyn, hvorefter fjenden fik overladt hele Nordjylland til besættelse.

Alle kræfter samledes nu omkring forsvaret af Fyn. 4. Division (med 5. Bateria) belagde Asperup, Brenderup og omliggende terræn med stabskvarter på Kjærsgaard og med ansvar for bevogtningen af kyststrækningen fra udfør Æbelø til Flaskebugt (*ved Røjleklint*) med batterierne fordelt på strækningen.

Man formodede, at en eventuel fjendtlig landgang ville ske på strækningen fra Båring Vig til Føns Vig, hvorfor forsvaret af denne kyststrækning var i højeste alarmberedskab.

Preusserne var i slutningen af juli langt fremme med forberedelserne til en landgang på Fyn, men fra de allieredes overkommando udsendtes et telegram om, at alle fjendtligheder skulle indstilles på grund af en indgået våbenhvile med virkning fra den 31. juli. Preusserne fortsatte dog forberedelserne med håbet om, at dette kunne lægge et ekstra tryk på den danske regering under de forestående fredsforhandlinger.

Under fredsforhandlingerne fortsatte kystbevogtningen, dog med armeens hovedstyrke trukket længere tilbage fra kysten. 4. Division havde nu bevogtningen af den fynske nordkyst fra Agernæs til Flaskebugt. 5. Bateria havde således alarmplads ved chausseen nord for Roerslev Mølle.

Fredsforhandlingerne foregik med den belgiske konge som mægler. Den 2. august blev det kundgjort, at en våbenstilstand samme dag var afsluttet. Alle forsvarsarbejder skulle standses, og tropperne skulle indtage de kantonnementer, de havde haft før den 31. juli.

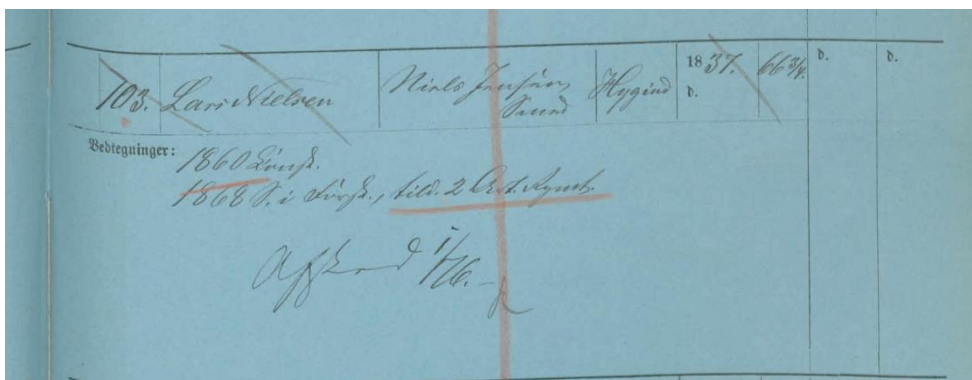
At krigen var endt udtaltes i en proklamation fra den danske konge af 8. august 1864, som indledtes på følgende måde:

”Soldater! Kampen er endt! Fra krigens blodige færd vende I tilbage til hjemmets gjerning.”

Midt i august blev den danske hær reorganiseret, men bestående af en langt mindre styrke. Dette blev fulgt op ved bestemmelser af 1. november fra krigsministeriet.

4. Divisions artillerikommandoer opløstes, og batterierne på Fyn blev underlagt armeens artilleri.

Det må formodes, at **Lars Nielsen** forblev ved 1. regiment indtil 1868. Ifølge nedenstående lægdsrullenotat blev han i 1868 overflyttet som soldat i forstærkningen (reserven) ved 2. Artilleriregiment, hvorfor han kunne rejse tilbage til Husby.

Hovedrulle, Odense amt 1863, lægd 201 Husby (der er indført et nyt lægdsnummersystem).
Vedtegninger: 1860 Constabel – 1868 S i fors, til 2 ArtRgmt = soldat i forstærkningen, til 2.
Artilleriregiment – Afsked 1/76. (ved begyndelsen af 1876 havde han været opført i lægdsrullen i de 38 år, som bestemmelserne på det tidspunkt var gældende).

Hans mor, **Ane Cathrine Jørgensdatter**, døde den 19. august 1864 (næsten samtidig med fredsslutningen). **Lars Nielsen** returnerede til Husby, hvor han i folketællingen 1870 er logerende i et hus hos ægteparret daglejer **Mads Hansen**, 59 år, og hustru **Ane Marie Andersdatter**, 52 år. Hans profession er angivet som "Skrædder".

I 1876 bliver det besluttet, at soldater, der har deltaget i 1864-krigen, kan ansøge om at få tildelt en erindringsmedalje. **Lars Nielsen** udfylder og indsender det til lejligheden udfærdigede ansøgningsskema sammen med ca. 55.000 andre - i krigen deltagende soldater.

Lars Nielsens ansøgningskema:

Spørgsmaal.	Svar.
Hvad er Deres fulde Navn?	Lars Nielsen
Hvilken Dag og hvilket Aar er De født?	den 9 ^{te} Januariar 1837
I hvilket Aar har De deeltaget i Krigen?	1864
Ved hvilken Afdeling (Institution) tjente De dengang?	1 ^{te} Artilleris Regiment
Ved hvilket Compagni, Escadron eller Batteri stod De?	5 ^{te} Sæteri
Hvilket Numer havde De?	N ^o 169
Fra og til hvilken Dag var De tjenestgjørende?	fra den 11 ^{te} December 1863 til den 18 ^{de} August 1864
Tjente De som Menig eller som Befalingsmand?	Menig
Vled De saaret i Krigen? Naar?	Nei
Har de ligget paa Lazareth? Paa hvilket?	Nei
Vled De fangra i Krigen? Naar og hvor?	Nei
Har De Pension eller Invalid-forsørgelse? Hvilket Numer har Deres Pensionsbrev?	Nei
Er De Medlem af „De danske Baabentredres Selskab“? I hvilken af dettes Afdelinger og i hvilket Numer staar De?	Ja jeg har endelig mig fra den 1 ^{te} Januariar 1876 i 1 ^{te} Afdeling og jeg har ikke været af Rejse om den sidste Gang jeg ikke Måtte mig til Rejse
Hvilken er Deres nuværende Stilling?	Udvandret
Hvor har De nu Bopæl? (Hvis De ikke boer i en Kjøbstad, bedes Amt, Herred, Sogn og By opgivet).	Christianslund Rends Herred Kærsby Sogn Højvind Lø
Hvilken er Deres nuværende Adresse?	Skræder Lars Nielsen Højvind

B F

Ansøgningskemaerne opbevares i Rigsarkivet.

Renskrift af ansøgning:

Spørgsmål

Svar

Hvad er Deres fulde navn?	<i>Lars Nielsen</i>
Hvilken Dag og hvilket Aar er De født?	<i>den 9^d Januar 1837</i>
I hvilket Aar har De deltaget I Krigen?	<i>1864</i>
Ved hvilken Afdeling (Institution) tjente De dengang?	<i>1st Artillerie Regiment</i>
Ved hvilket Compagni, Escadron eller Batteri stod De?	<i>5te Batteri</i>
Hvilket Numer havde De?	<i>No 169</i>
Fra og til hvilken Dag var De tjenestegørende?	<i>fra den 11^t December 1863 til den 18^d August 1864</i>
Tjente De som Menig eller som Befalingsmand?	<i>Menig</i>
Blev De saaret i Krigen? Naar?	<i>Nei</i>
Har De ligget på Lazareth? Paa hvilket?	<i>Nei</i>
Blev De fangen i Krigen? Naar og hvor?	<i>Nei</i>
Har De Pension eller Invalidforsørgelse? Hvilket Numer har Deres Pensionsbrev?	<i>Nei</i>
Er De Medlem af "Danske Vaabenbrødres Selskab"? I hvilken af dettes Afdelinger og i hvilket Numer staaer De?	<i>Ja jeg har indmeldt mig fra den 1^t Januar 1876 I Udby Afdelingen men jeg har ikke modtaget Papirerne endnu derfor kan jeg ikke meddele mit No endnu</i>
Hvilken er Deres nuværende Stilling?	<i>Ungkarl (?)</i>
Hvor har de nu Bopæl? (Hvis De ikke boer i en Kjøbstad, bedes Amt, Herred, Sogn og By opgivet).	<i>Odense Amt Vends Herred Huusby Sogn Hygind By</i>
Hvilken er Deres nuværende Adresse?	<i>Skræder Lars Nielsen Hygind</i>

Lars Nielsen bliver den 22. juni 1877 gift i Føns Kirke med **Cathrine Andersen**, født den 1. juli 1839 i Føns. Han er nu 40 år gammel, hun er 37 år.

Ægteparret bosætter sig i Føns (sandsynligvis hos **Cathrine Andersens** far).

Cathrine Andersen er datter af husmand og væver, **Anders Andersen** og hustru **Ane Pedersdatter**. Moderen dør allerede den 13. juni 1846 (*Cathrine Andersen er 5 år gammel*). Faderen, **Anders Andersen**, gifter sig igen med **Ane Marie Hansdatter**, som han også overlever, idet hun dør den 3. juni 1879.

Lars Nielsen og **Cathrine Andersen** får den 17. marts 1878 en datter, som døbes **Ane Kathrine Nielsen**. Ægteparret får ikke flere børn, men har ved folketællingen 1880 også en plejesøn boende.

Lars Nielsen dør den 15. februar 1904 og begravnes på kirkegården i Føns den 20. februar. Hans hustru, **Cathrine Andersen** forlader tilsyneladende sognet efter ægtemandens død, idet hun ikke er registreret under "døde kvinder" i Føns sogn.

Oplysningerne samlet og redigeret af Leif Andersen 2015.